

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Informatīvs seminārs

Valsts dzelzceļa tehniskā inspekcija

2022.gada 8.septembris

Rīga

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Semināra tēmas

- Ceturtās dzelzceļa tiesību aktu pakotnes tiesiskais regulējums
- Dzelzceļa sistēmas dalībnieki un to loma drošības nodrošināšanā
- Drošības pārvaldības sistēma
- Drošības sertifikācija un ritekļu laišana tirgū
- Dzelzceļa sistēmas dalībnieku uzraudzība
- Dzelzceļa negadījumu izmeklēšanas process

Jautājumus lūdzam uzdot katras tēmas beigās

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Ceturtā dzelzceļa tiesību aktu pakotne

2020.gada 16.jūnijs

- ***Drošības direktīva*** (Eiropas Parlamenta un Padomes 2016.gada 11.maija direktīva (ES) 2016/798 par dzelzceļa drošību)
- ***Interoperabilitātes direktīva*** (Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 11. maija direktīva (ES) 2016/797 par dzelzceļa sistēmas savstarpēju izmantojamību Eiropas Savienībā)
- ***ERA regula*** (Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 11. maija Regula 2016/796/ES par Eiropas Savienības Dzelzceļu aģentūru, ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 881/2004)

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Pamatprincips

Tiesību akti Latvijā

Eiropas Savienības regulām un Latvijas
likumiem un MK noteikumiem vienāds spēks

Tiesību aktu hierarhija:

**Dzelzceļa likums un MK
noteikumi**, kuros pārņemtas
Direktīvu prasības

Tieši piemērojamie
Eiropas Savienības tiesību
akti – **Regulas**

Nacionālās prasības - piemērojamie tiesību akti, kuri ietver
dzelzceļa drošības vai tehniskās prasības, kas nav ar
Eiropas Savienības tiesību aktiem noteiktās dzelzceļa
drošības vai tehniskās prasības, un kuri ir paziņoti ERA un
Eiropas Komisijai (piemēram, TEN)

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Latvijas normatīvajos aktos pārņemtās ES prasības

- Praktiski visi 2020.gada grozījumi Dzelzceļa likumā un MK noteikumi Nr. 374 «Dzelzceļa savstarpējas izmantojamības noteikumi», MK Nr.375 «Dzelzceļa drošības noteikumi» un MK noteikumi Nr.334 «Dzelzceļa satiksmes negadījumu klasifikācijas, izmeklēšanas un uzskaites kārtība»
- Tehniskais stūrakmens – MK noteikumu Nr.374 1.pielikums **Pamatprasības**

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Tieši piemērojamie Eiropas Savienības tiesību akti

- kopīgās drošības metodes (CSM)
- savstarpējas izmantojamības tehniskās specifikācijas (SITS)
- procedūru praktiskās kārtības
- citi

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Kopīgās drošības metodes

- **CSM par risku novērtēšanu** (KOMISIJAS ĪSTENOŠANAS REGULA (ES) Nr. 402/2013 (2013. gada 30. aprīlis) par kopīgo drošības metodi riska noteikšanai un novērtēšanai) **VISOS PROCESOS!**
- **CSM par drošības pārvaldības sistēmām** (KOMISIJAS DELEGĒTĀ REGULA (ES) 2018/762 (2018. gada 8. marts), ar ko izveido kopīgas drošības metodes, kas attiecas uz prasībām drošības pārvaldības sistēmām)
- **CSM par pārraudzību** (KOMISIJAS REGULA (ES) Nr. 1078/2012 (2012. gada 16. novembris) par kopīgo drošības metodi pārraudzībā, kas jāveic dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem, infrastruktūras pārvaldītājiem pēc drošības sertifikāta vai drošības atļaujas saņemšanas un par tehnisko apkopi atbildīgajām struktūrvienībām)
- **CSM par uzraudzību** (KOMISIJAS DELEGĒTĀ REGULA (ES) 2018/761 (2018. gada 16. februāris), ar ko izveido kopīgas drošības metodes uzraudzībai, ko valstu drošības iestādes veic pēc vienotā drošības sertifikāta vai drošības atļaujas izdošanas)

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Strukturālo apakšsistēmu SITS

- **CCS SITS** (KOMISIJAS REGULA (ES) 2016/919 (2016. gada 27. maijs) par savstarpējas izmantojamības tehnisko specifikāciju attiecībā uz dzelzceļu sistēmas vilcienu vadības un signalizācijas iekārtu apakšsistēmām Eiropas Savienībā)
- **INF SITS** (KOMISIJAS REGULA (ES) Nr. 1299/2014 (2014. gada 18. novembris) par savstarpējas izmantojamības tehniskajām specifikācijām Eiropas Savienības dzelzceļu sistēmas infrastruktūras apakšsistēmai)
- **ENE SITS** (KOMISIJAS REGULA (ES) Nr. 1301/2014 (2014. gada 18. novembris) par savstarpējas izmantojamības tehnisko specifikāciju Savienības dzelzceļu sistēmas energoapgādes apakšsistēmai)
- **LOC&PAS SITS** (KOMISIJAS REGULA (ES) Nr. 1302/2014 (2014. gada 18. novembris) par savstarpējas izmantojamības tehnisko specifikāciju attiecībā uz Eiropas Savienības dzelzceļu sistēmas ritošā sastāva apakšsistēmu "Lokomotīves un pasažieru ritošais sastāvs")
- **WAG SITS** (KOMISIJAS REGULA (ES) Nr. 321/2013 (2013. gada 13. marts) par savstarpējas izmantojamības tehnisko specifikāciju attiecībā uz Eiropas Savienības dzelzceļa sistēmas apakšsistēmu "Ritošais sastāvs – kravas vagoni")
- **NOISE SITS** (KOMISIJAS REGULA (ES) Nr. 1304/2014 (2014. gada 26. novembris) par savstarpējas izmantojamības tehnisko specifikāciju attiecībā uz apakšsistēmu "ritošais sastāvs – troksnis»)
- **PRM SITS** (KOMISIJAS REGULA (ES) Nr. 1300/2014 (2014. gada 18. novembris) par savstarpējas izmantojamības tehniskajām specifikācijām attiecībā uz Savienības dzelzceļa sistēmas pieejamību personām ar invaliditāti un personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām)
- **SRT SITS** (KOMISIJAS REGULA (ES) Nr. 1303/2014 (2014. gada 18. novembris) par savstarpējas izmantojamības tehnisko specifikāciju saistībā ar Eiropas Savienības dzelzceļa sistēmas drošību dzelzceļa tuneļos)

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Funkcionālo apakšsistēmu SITS

- **TAP SITS** (Komisijas Regula (ES) Nr. 454/2011 (2011. gada 5. maijs) par savstarpējas izmantojamības tehnisko specifikāciju attiecībā uz Eiropas dzelzceļu sistēmas pasažieru pārvadājumu telemātikas lietojumprogrammu apakšsistēmu)
- **TAF SITS** (Komisijas Regula (ES) Nr. 1305/2014 (2014. gada 11. decembris) par savstarpējas izmantojamības tehnisko specifikāciju Eiropas Savienības dzelzceļu sistēmas kravas pārvadājumu telemātikas lietojumprogrammu apakšsistēmai)
- **OPE SITS** (Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2019/773 (2019. gada 16. maijs) par savstarpējas izmantojamības tehnisko specifikāciju, kas attiecas uz Eiropas Savienības **dzelzceļa sistēmas satiksmes nodrošināšanas un vadības** apakšsistēmu)

EIROPAS SAVIENĪBAS TEN

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Praktiskās kārtības

- KOMISIJAS ĪSTENOŠANAS REGULA (ES) 2018/545 (2018. gada 4. aprīlis), ar ko nosaka **dzelzceļa ritekļa atļaujas un dzelzceļa ritekļa tipa atļaujas piešķiršanas** procesa praktisko kārtību
- KOMISIJAS ĪSTENOŠANAS REGULA (ES) 2018/763 (2018. gada 9. aprīlis), ar ko nosaka praktisku kārtību **vienoto drošības sertifikātu izdošanai** dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem
- Komisijas Ieteikums (ES) 2019/780 (2019. gada 16. maijs) par praktisku kārtību **drošības atļauju izsniegšanai infrastruktūras pārvaldītājiem**
- Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2019/779 (2019. gada 16. maijs), ar ko paredz sīki izstrādātus **par ritekļu apkopi atbildīgo struktūru sertifikācijas sistēmas** noteikumus

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Citi ES tiesību akti

- Atbilstības novērtēšanas procedūras un dokumenti
- Infrastruktūras un ritekļu reģistri
- Eiropas Savienības Dzelzceļu aģentūras pakalpojumu cenrādis
- U.c.

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Nacionālās prasības

- Drīkst būt tikai jomās, ko neskar ES tiesību akti
- Vai kā steidzams preventīvs pasākums, jo īpaši pēc dzelzceļa satiksmes negadījuma

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Pieteikums tiek izskatīts OSS sistēmā
kārtībā, kura ir aprakstītā Regulā
2018/763

Piemērs hierarhijai– pārvadātāja drošības sertifikācijai

- Dzelzceļa likuma **34.¹** pants un MK noteikumi Nr.375 (vispārīgas prasības)
- **CSM** par drošības pārvaldības sistēmām un **OPE SITS**
- Nacionālās prasības katrā dalībvalstī, kurā pārvadātājs plāno veikt pārvadājumus

Autorizācijas iestāde (ERA vai Inspekcija) pārlicinās, ka CSM par drošības pārvaldības sistēmām un OPE SITS prasības ir izpildītas, papildus katrā dalībvalstī NSA (Latvijā - Inspekcija) pārlicinās par nacionālo prasību izpildi

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Piemērs hierarhijai– tehnisku prasību izpilde jaunai lokomotīvei

*Pieteikums tiek izskatīts OSS sistēmā
kārtībā, kura ir aprakstītā Regulā
2018/545*

- MK Nr. 374 **Pamatprasības**
- LOC&PAS SITS, CCS SITS, NOISE SITS
- Standarti, kas norādīti SITS
- Nacionālās prasības (piemēram, TEN)

Pasūtītāja
vēlmes,
kas
noteiktas
DPS

Lai pārliecinātos, ka pamatprasības ir izpildītas, pretendentam obligāti jāvērtē piemērojamas prasības saskaņā ar CSM par risku novērtēšanu (Regula 402/2013)

Prasību fiksēšana – Requirements capture

Autorizācijas iestādei (Inspekcijai vai ERA)
jāpārliecinās par atbilstību Pamatprasībām

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Jautājumi?

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Dzelzceļa sistēmas dalībnieki un to loma dzelzceļa drošības uzturēšanā

Stūrakmens:

- Dzelzceļa likuma 36.⁴ pants. Dzelzceļa sistēmas dalībnieku loma dzelzceļa drošības pilnveidošanā un paaugstināšanā

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Galvenie dzelzceļa sistēmas dalībnieki

- Infrastruktūras pārvaldītājs
- Pārvadātājs
- Manevru darbu veicējs
 - **manevru darbu veicējs** — komersants, kas nav pārvadātājs, bet, nodrošinot vilci, veic manevru darbus stacijās un stacijām pievienotajos privātās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras iecirkņos, kā arī starp šīm stacijām veic vilcienu satiksmi, kas nav dzelzceļa pārvadājumi, tostarp komersants, kas nodrošina tikai vilci šiem nolūkiem.

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Pārējie dalībnieki

- par tehnisko apkopi atbildīgās struktūrvienības (ECM)
- visi pārējie dzelzceļa sistēmas dalībnieki, kas varētu ietekmēt dzelzceļa sistēmas drošu darbību:
 - privātās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāji,
 - ražotāji,
 - tehniskās apkopes un remonta nodrošinātāji,
 - ritekļa turētāji,
 - pakalpojumu sniedzēji,
 - kravas nosūtītāji un saņēmēji,
 - kravas iekrāvēji un izkrāvēji
 - subjekti, kas ir apakšsistēmas projektēšanas vai būves darbu, atjaunošanas vai modernizācijas pasūtītāji.

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Visu dalībnieku atbildība

- nodrošināt dzelzceļa drošības uzturēšanu kopumā un, kad tas ir praktiski iespējams, pastāvīgi to paaugstināt, ņemot vērā **normatīvos aktus, tieši piemērojamos Eiropas Savienības tiesību aktus un starptautiskos noteikumus, kā arī zinātnes un tehnikas progresu un piešķirot prioritāti negadījumu nepieļaušanai (prevencijai)**

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Galveno dalībnieku atbildība

- 1) ir atbildīgi par savu dzelzceļa sistēmas daļu drošību un ar to saistīto risku kontroli.
- 2) ievieš un īsteno nepieciešamos riska kontroles pasākumus, attiecīgā gadījumā sadarbojoties savā starpā, kā arī **ar citiem dzelzceļa sistēmas dalībniekiem;**
- 3) ievieš drošības pārvaldības sistēmas, ņemot vērā riskus, **kas saistīti ar citu dzelzceļa sistēmas dalībnieku un trešo personu darbību;**
- 4) attiecīgā gadījumā slēdzot līgumu, nodrošina, ka **pārējie dzelzceļa sistēmas dalībnieki**, kuri varētu ietekmēt drošu dzelzceļa sistēmas darbību, **īsteno riska kontroles pasākumus;**
- 5) piemērojot pārraudzības procesiem Regulā Nr. 1078/2012 noteikto kopīgo drošības pārraudzības metodi, **nodrošina, ka to līgumslēdzēji īsteno riska kontroles pasākumus un šīs prasības izpilde ir pierādāma ar noslēgtajiem līgumiem.**

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Pārējo dalībnieku atbildība

- 1) Īsteno nepieciešamos riska kontroles pasākumus, attiecīgā gadījumā sadarbojoties ar pārējiem dzelzceļa sistēmas dalībniekiem;
- 2) nodrošina apakšsistēmu, piederumu, ierīču un sniegto pakalpojumu atbilstību noteiktajām prasībām un lietošanas nosacījumiem tā, lai attiecīgie pārvadātāji, manevru darbu veicēji vai dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāji tos varētu droši izmantot.

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Jautājumi?

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Drošības pārvaldības sistēma

Sistēma, kura nodrošina to, ka dzelzceļa sistēma var sasniegt vismaz kopīgos drošības mērķus, atbilst SITS noteiktajām drošības prasībām un ka tiek piemērotas attiecīgās kopīgās drošības metodes un izpildītas nacionālās prasības.

Kopēja dzelzceļa sistēmā
valstī

Minimālie drošības
līmeņi dzelzceļa
sistēmai kopumā

OPE SITS

Prasību
hierarhija

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

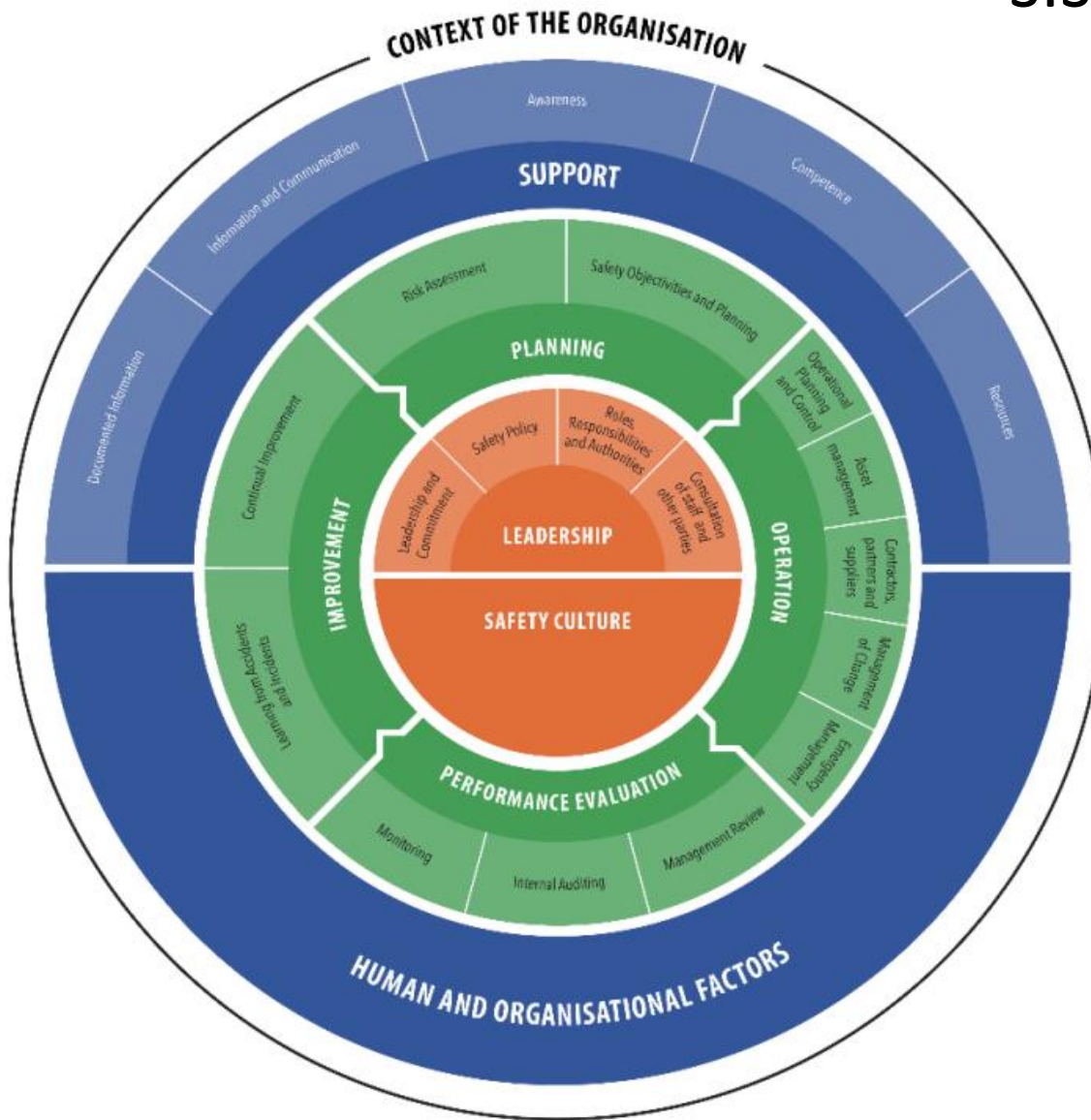
Tiesiskais regulējums

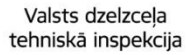
- Dzelzceļa likuma 36.⁵ pants. Drošības pārvaldības sistēmas
- 09.06.2020. MK noteikumi Nr.375 «Dzelzceļa drošības noteikumi» 2.punkts (DPS elementi)
- 08.03.2018. Komisijas deleģētā regula 2018/762 ar ko saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2016/798 izveido kopīgas drošības metodes, kas attiecas uz prasībām drošības pārvaldības sistēmām, un atceļ Komisijas Regulas (ES) Nr. 1158/2010 un (ES) Nr. 1169/2010 (CSM par drošības pārvaldības sistēmām)

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

CSM par drošības pārvaldības sistēmām

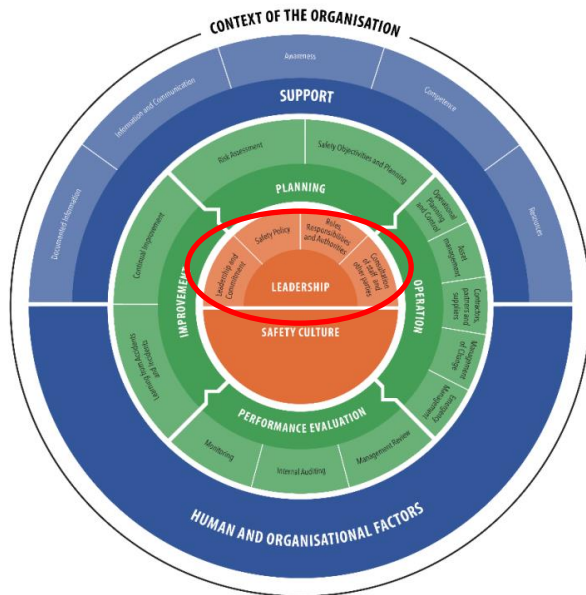
1. ORGANIZĀCIJAS KONTEKSTS

Informācija par savu darbību, par partneriem, mijiedarbībām, riska faktoriem, tvērumu, ģeogrāfisko izvietojumu, u.t.t.

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

DPS elementi un prasības

Drošības kultūra

2. Līderība

2.1. Līderība un apņemšanās

Augstākās vadības apņemšanās iedalīt resursus drošības nodrošināšanai, drošības kultūras sekmēšana un veicināšana, cilvēkfaktoru integrēšanai uzņēmuma pārvaldībā.

2.2. Drošības politika

Augstākās vadības dokuments, kurš īsumā apraksta tās apņemšanos attiecībā uz drošību, kā arī riska kontroles pamatstruktūru.

2.3. Organizatoriskās funkcijas, pienākumi, atbildība un pilnvaras

Personālam ir noteiktas, paziņotas un nodokumentētas atbildības, pienākumi un pilnvaras, tam ir resursi, kompetence lai realizētu pilnvaras un pildītu pienākumus, katrs līmenis saprot savu atbildību kopējā aktivitātē (arī ārpus uzņēmuma).

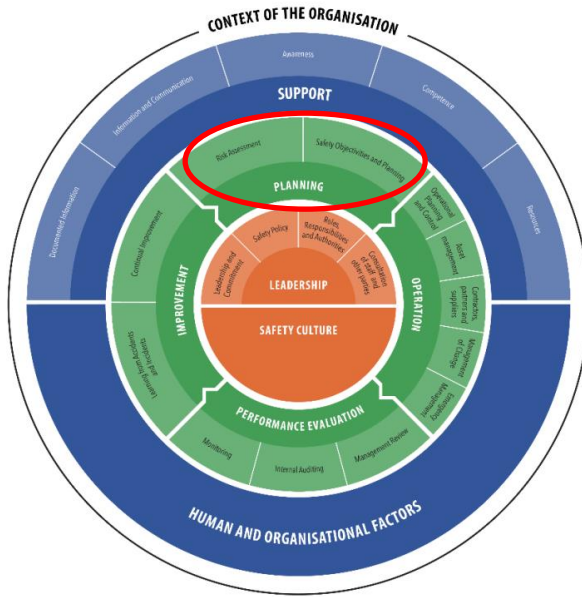
2.4. Apspriešanās ar personālu un citām pusēm

Organizācija atzīst, ka nevienam atsevišķam indivīdam nav visas informācijas, kas vajadzīga drošības ilgtspējīgai pārvaldībai. Procesa eksperti, drošības eksperti, atbalsta dienesti, vadošie darbinieki, vadība un pārziņi, arodbiedrības, ārējie darbuzņēmēji pārzina un izmanto informāciju, kas ir būtiska drošībai. Ir jādod viņiem iespēja tikties, apspriesties un izteikt savu viedokli, lai gūtu maksimālu izpratni par reālo situāciju darbvietā.

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

DPS elementi un prasības

3. Plānošana

3.1. Rīcība riska novēršanai

Apzina un analizē visus ekspluatācijas riskus. (darba slodze, darba procesa plānošana, nogurums vai procedūru piemērotība, citu ieinteresēto personu darbības). Izstrādā un ievieš drošības pasākumus un nosaka ar tiem saistītos pienākumus, izstrādā drošības pasākumu efektivitātes uzraudzības sistēmu. Izmaiņu plānošanai piemēro CSM Riska noteikšanai un novērtēšanai.

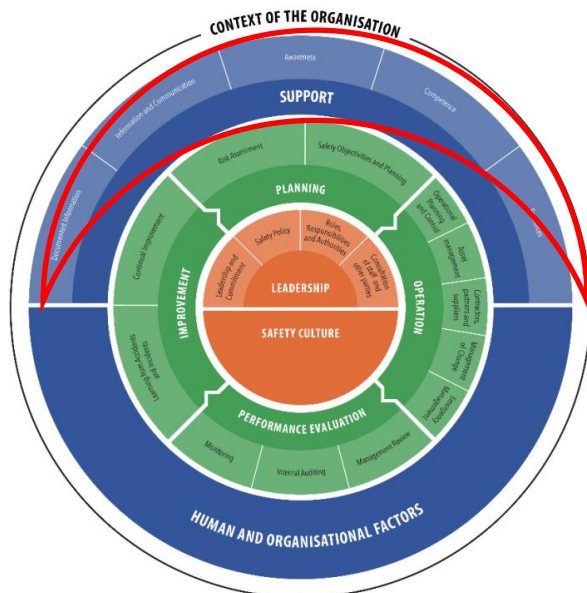
3.2. Drošības mērķi un plānošana

Izstrādāti drošības mērķi, kuri saskan ar drošības politiku un stratēģiskiem mērķiem, saistīti ar prioritāriem riskiem, ir izmērāmi, paziņoti, sasniedzot, tiek pārskatīti. Ir sastādīts plāns kā sasniegt šos drošības mērķus un uzraudzības stratēģija šo mērķu sasniegšanai (Uzraudzība).

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

DPS elementi un prasības

4. Atbalsts

4.1. Resursi

Ir iedalīti pietiekami resursi (aprīkojums, kompetenti cilvēki) lai uzturētu DPS

4.2. Kompetence

Kompetences noteiktas, atlases principi, apmācības, kompetences novērtēšana

4.3. Apzināšanās

Personāls apzinās savu darbību svarīgumu un sekas (sasaiste ar Līderību un drošības mērķiem)

4.4. Informācija un saziņa

Ir izveidoti saziņas kanāli, drošības informācija ir saprotama, pilnīga, derīga, precīza, kontrolēta, savlaicīga. To saņem attiecīgais personāls. (TEN, OPE TSI)

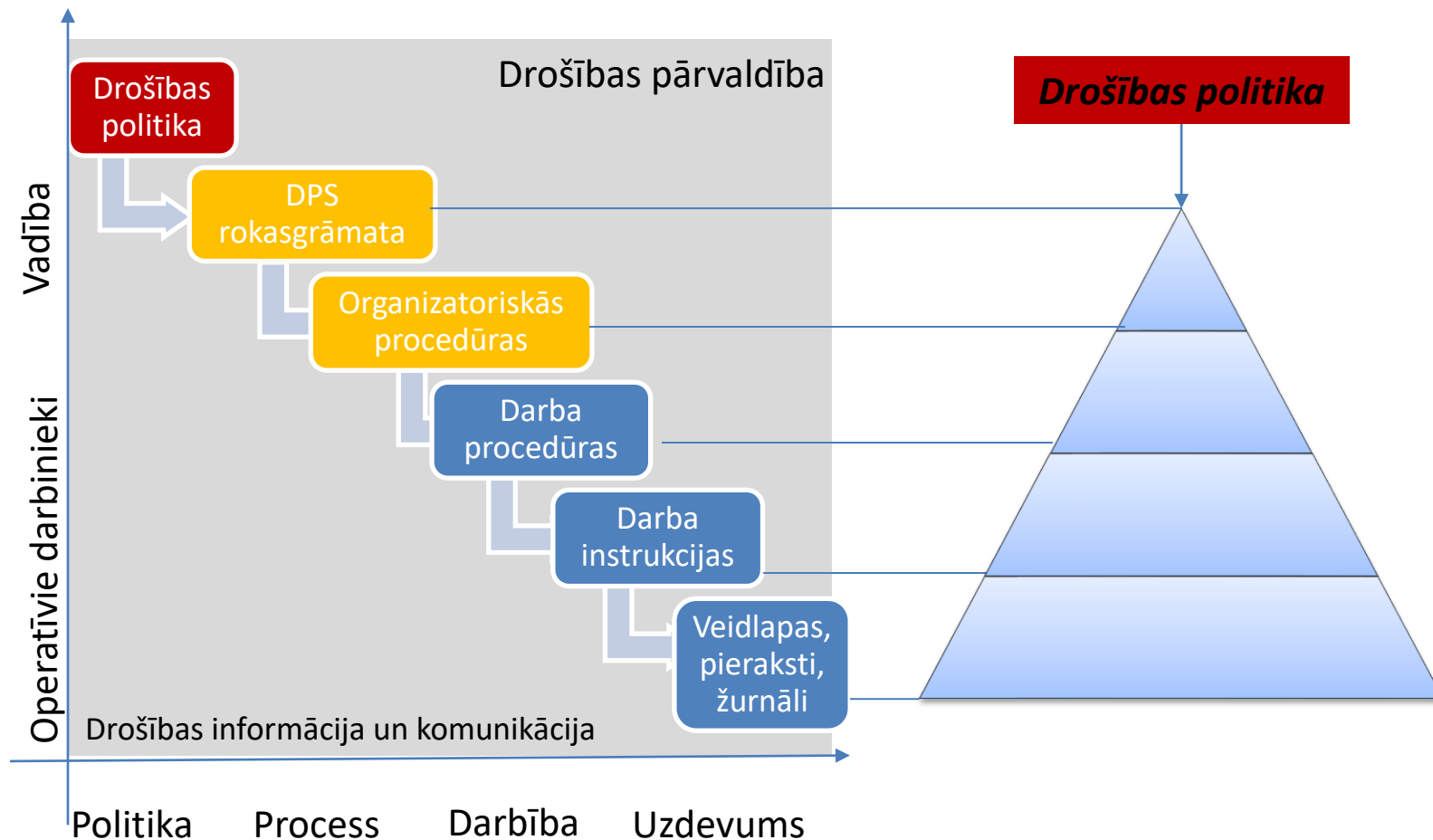
4.5. Dokumentēta informācija

DPS ir aprakstīta: procesi un darbības. Procedūru mijiedarbība, partneri un līgumsaistības. Drošības pārskats. Dokumentācijas rādīšana un kontrole.

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

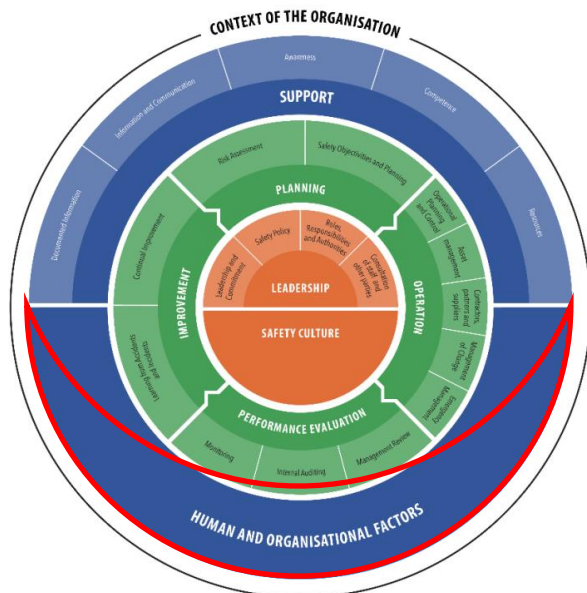
Tipiska dokumentācijas struktūra

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

DPS elementi un prasības

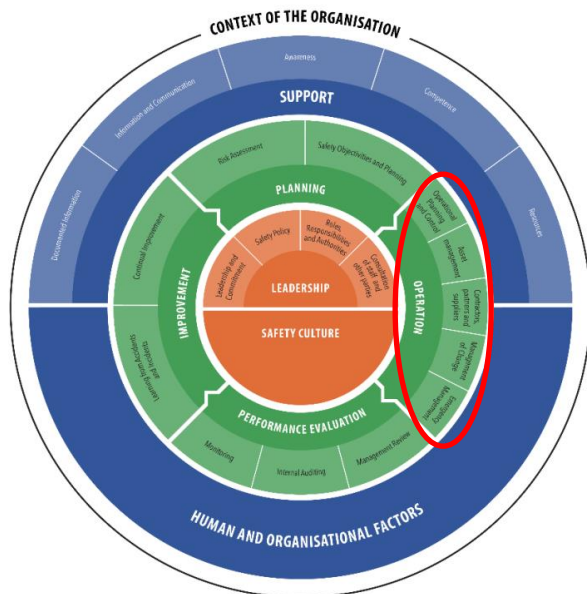

4.6. Cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru integrācija

Ir jādemonstrē sistemātiska pieeja cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru integrēšanai drošības pārvaldības sistēmā. Šī pieeja:

- a) ietver stratēģijas izstrādi un cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru jomas īpašo zināšanu un atzīto metožu izmantošanu;
- b) pievēršas riskiem saistībā ar iekārtu konstrukciju un izmantošanu, uzdevumiem, darba apstākļiem un organizatoriskiem pasākumiem, ņemot vērā cilvēku spējas un to robežas, un ietekmi uz cilvēka veiktspēju.

Cilvēkfaktoru integrēšana nozīmē procesu, kad cilvēkfaktori un ergonomika tiek integrēti sistēmtehniskās procesā.

5.1.Ekspluatācijas plānošana un kontrole

- Riska kontroles pasākumu piemērošana

- Drošības mērķu sasniegšana
- Pārraudzības laikā gūtas informācijas piemērošana

Ir jānodrošina, ka ritekļi vai infrastruktūra tiek ekspluatēta droši saskaņā ar piemērojamām prasībām dažādos darbības apstākļos (t. i., normālas ekspluatācijas, traucētas ekspluatācijas vai avārijas režīmā).

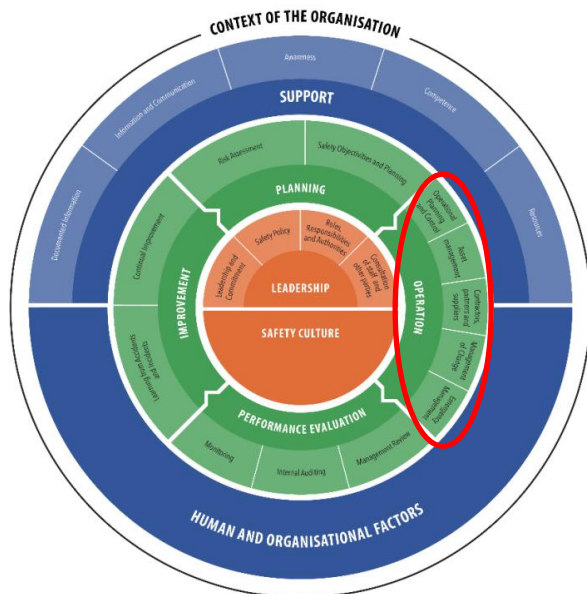
5.2. Aktīvu pārvaldība

“Aktīvs” ir jebkurš aprīkojums (stacionārs vai pārvietojams), konstrukcija, programmatūra vai jebkurš cits komponents, kam laika gaitā ir vajadzīga tehniskā apkope, lai varētu veikt dzelzceļa darbību. Aktīvus iedala dzelzceļa pārvadātāju pārvaldītos aktīvos (pārsvarā tie ir riteklī) un infrastruktūras pārvaldītāja pārvaldītos aktīvos (visi infrastruktūras komponenti, piemēram, sliežu ceļš, vadības/signalizācijas aprīkojums, pārmijas, strāvas avoti, pārbrauktuves, inženiertehniskās būves, piemēram, tilti, viadukti, tuneli, platformas, lifti, eskalatori u. tml.

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

DPS elementi un prasības

5.3. Darbuzņēmēji, partneri un piegādātāji

Ir nepieciešams pierādīt, ka ir iespējams konstatēt, novērtēt un kontrolēt riskus, kas izriet no darbuzņēmēju un citu piegādātāju darbībām, ar kuriem pieteikuma iesniedzējam ir darba attiecības. Tas nozīmē, ka līgumā jābūt izklāstītam, kā notiek ar drošību saistītas informācijas apmaiņa

5.4. Izmaiņu pārvaldība

Izmaiņā tiek piemērota CSM riska noteikšanai un novērtēšanai

5.5. Ārkārtas situāciju pārvaldība

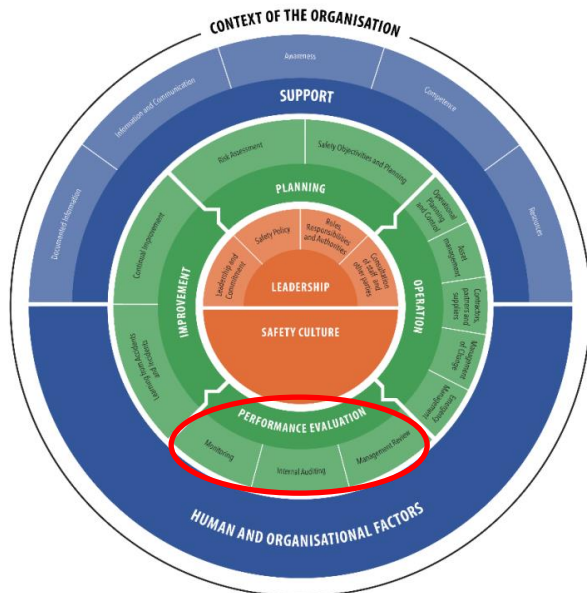
identificē ārkārtas situācijas un nosaka ar tām saistītus savlaicīgus pasākumus, kas jāveic ārkārtas situāciju pārvaldībai (OPE TSI) nosaka un dokumentē visu personu funkcijas un pienākumus (OPE TSI) apraksta, kā ir iedalīti resursi un līdzekļi ārkārtas situāciju pārvaldībai un kā tiek apzinātas prasības, kas attiecas uz mācībām (Resursi, Competence)

ir pasākumi, ar ko vajadzības gadījumā nekavējoties aptur darbības un dzelzceļa satiksmi un informē visas ieinteresētās personas

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

DPS elementi un prasības

6. Veiktspējas izvērtēšana

6.1. Uzraudzība

Uzraudzība, veikta saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1078/2012

Ir jāsniedz pierādījumi, ka ir ieviests process DPS piemērošanas un efektivitātes pārraudzībai un ka šāds process atbilst uzņēmuma darbības apjomam un veidam. Ir jāparāda, ka ar šo procesu var identificēt, novērtēt un izlabot jebkākus DPS darbības traucējumus.

6.2. Iekšēja revīzija

Ir jāparāda, ka eksistē iekšējās revīzijas sistēma, kurā ir iesaistīti kompetenti darbinieki un kura sniedz jēgpilnus rezultātus, ko vadība ņem vērā, un kura nodrošina DPS atbilstību tiesību aktu noteikumiem.

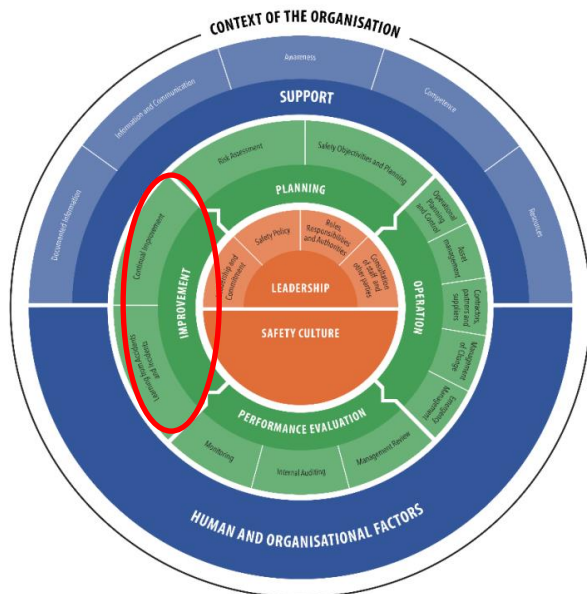
6.3. Vadības veikta pārskatīšana

Lai DPS darbotos konstruktīvi un efektīvi, kā arī turpinātu attīstīties laika gaitā, ir nepieciešama spēcīga vadības līderība drošības jomā. Ir jāparāda, ka vadība aktīvi iesaistās drošības pārvaldības sistēmas darbības pārskatīšanā un tās izstrādē nākotnei.

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

DPS elementi un prasības

Drošības kultūra

7. Uzlabojumi

7.1. No negadījumiem un starpgadījumiem gūtā mācība
Ir jāparāda, ka negadījumi un starpgadījumi ir izmeklēti, lai gūtu mācību un uzlabotu riska kontroles pasākumus, ka izmeklēšanu, tostarp par cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru jautājumiem, veic kompetents personāls, ka par negadījumiem tiek ziņots attiecīgajām iestādēm un ka tiek sagatavoti ieteikumi un ziņojumi, pamatojoties uz kuriem vadība attiecīgi rīkojas. Nevēlamo notikumu analīzē ir nevis jāmeklē vainīgais vai kādai nodaļai “jāuzvel lielāka atbildība nekā citām”, bet gan jātiecas izprast un izlabot organizatoriskos trūkumus, kuru dēļ nevēlamie notikumi ir bijuši iespējami.

7.2. Pastāvīgi uzlabojumi

Augstākā līmeņa vadība iesaistās kolektīvās pārrunās, lai pastāvīgi uzlabotu organizācijas drošības kultūru. Šādas kolektīvas pārrunas ir iestrādātas stratēģijā ar orientāciju uz kultūras iezīmēm, kas būtiski ietekmē drošības rādītājus un kas būtu vairāk jānovērtē vai jāmaina.

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Jautājumi?

Vienotais drošības sertifikāts

- Pārvadātāji
- Manevru darbu veicēji
- Drošības pārvaldības sistēma:
 - CSM par drošības pārvaldības sistēmām
 - OPE TSI
 - Nacionālās prasības

Piemērs hierarhijai – pārvadātāja
drošības sertifikācijai

- Dzelzceļa likuma **34.1** pants un MK noteikumi Nr.375 (vispārīgas prasības)
- **CSM** par drošības pārvaldības sistēmām un **OPE SITS**
- Nacionālās prasības katrā dalībvalstī, kurā pārvadātājs plāno veikt pārvadājumus

Pieteikums tiek izskatīts OSS sistēmā
kārtībā, kura ir aprakstītā Regulā
2018/763

Autorizācijas iestāde (ERA vai Inspekcija) pārliedzinās, ka CSM par drošības pārvaldības sistēmām un OPE SITS prasības ir izpildītas, papildus katrā dalībvalstī NSA (Latvijā - Inspekcija) pārliedzinās par nacionālo prasību izpildi

OSS (Eiropas Savienības Dzelzceļu aģentūras izveidota IT sistēma)

- Tikai Latvijā (ieskaitot līdz Valgas stacijai) – Inspekcija vai ERA
- Vairākās valstīs – ERA

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Drošības sertifikācija

Dzelzceļa sistēmas dalībnieks	Dzelzceļa drošības nodrošinājuma sistēma	Sertifikācijas apliecinājums	Sertifikācijas vide	Sertifikācijas tiesiskais pamats
Pāravadātājs un manevru darbu veicējs	Drošības pārvaldības sistēma	Vienotais drošības sertifikāts	OSS	Regula 2018/763
Infrastrukturā pārvaldītājs	Drošības pārvaldības sistēma	Drošības apliecība	Inspekcija	Komisijas ieteikums 2019/780
Pārējie dalībnieki	Dokumentēta drošības uzraudzības sistēma	Drošības apliecība	Inspekcija	MK noteikumi Nr.375
Par ritekļa tehnisko apkopi atbildīgā struktūrvienība ECM	Ritekļa tehniskās apkopes sistēma	ES ECM sertifikāts	Inspekcija (Latvijā)	Regula 2019/779
		1520 ECM sertifikāts	Inspekcija	MK noteikumi Nr.375

Par ritekļa tehnisko apkopi atbildīgā struktūrvienība **ECM**

- ECM izveido **ritekļu tehniskās apkopes sistēmu**, lai nodrošinātu to ritekļu drošu ekspluatāciju, par kuru tehnisko apkopi tā ir atbildīga
- Ritekļu tehniskās apkopes sistēma nodrošina:
 - ritekļu tehniskās apkopes veikšanu atbilstoši katra ritekļa tehniskās apkopes dokumentācijai, SITS un nacionālajām prasībām
 - CSM riska novērtēšanai CSM pārraudzībai īstenošanu
 - Līgumslēdzēju risku kontroles īstenošanu (līgumos ierakstīto)
 - tehniskās apkopes darbību izsekojamību

Ritekļu tehniskā apkopes sistēmas funkcijas:

1. **pārvaldības** funkcija — ***uzraudzīt un koordinēt*** tehniskās apkopes īstenošanu un nodrošināt ritekļa drošu ekspluatāciju dzelzceļa sistēmā
2. **tehniskās apkopes pilnveidošanas** funkcija — nodrošināt tehniskās apkopes ***dokumentācijas pārvaldību***
3. **tehniskās apkopes pārvaldības** funkcija — ***izņemt ritekli no aprites*** tehniskās apkopes veikšanai un atsākt tā ekspluatāciju pēc tehniskās apkopes;
4. **tehniskās apkopes veikšanas** funkcija — ***nodrošināt*** riteklim vai tā daļām nepieciešamo tehnisko apkopi

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Par ritekļa tehnisko apkopi atbildīgā struktūrvienība **ECM**

ECM sertifikāts

- Atbilstība Regulai 2019/779
- Derīgs visā ES

1520 ECM sertifikāts

- Atbilstība MK noteikumiem Nr.375
- Atvieglota kārtība 1520mm tīkla kravas un pasažieru vagonu ECM
- Derīgs tikai Latvijā

Tehniskās apkopes funkciju atbilstības sertifikāts

- Tehniskās apkopes veikšanas funkcijas atbilstības sertifikāts darbnīcām

Ritekļu laišana tirgū

- 1520mm kravas vagoni – vecā sistēma
- Pārējiem ritekļiem:

1. Prasību fiksēšana (CSM par risku novērtēšanu)
2. Mobilo apakšsistēmu (Ritošais sastāvs un CCS) EK verifikācijas deklarācija:
 - a. Ritekļa projekts un ražošana
 - b. NoBo un DeBo nozīmēšana un sertifikāti
 - c. apakšsistēmu EK verifikācijas deklarācija
3. Apakšsistēmu droša integrācija riteklī (CSM par risku novērtēšanu)
4. Ritekļa un dzelzceļa tīkla tehniskā saderība (gan fiziskās pārbaudes infrastruktūrā, gan CSM par risku novērtēšanu)
5. Iesniegums OSS

Piemērs hierarhijai– tehnisku prasību izpilde jaunai lokomotīvei

Pieteikums tiek izskatīts OSS sistēmā kārtībā, kura ir aprakstīta Regulā 2018/545

- MK Nr. 374 **Pamatprasības**
- LOC&PAS SITS, CCS SITS, NOISE SITS
 - Standarti, kas norādīti SITS
 - Nacionālās prasības (piemēram, TEN)

Pasūtītāja
vēlmes,
kas
noteiktas
DPS

Lai pārliecinātos, ka pamatprasības ir izpildītas, pretendents obligāti jāvērtē piemērojamas prasības saskaņā ar CSM par risku novērtēšanu (Regula 402/2013)

Prasību fiksēšana – Requirements capture

Autorizācijas iestādei (Inspekcijai vai ERA)
jāpārliecinās par atbilstību Pamatprasībām

Lai nepildītu kādu SITS
vai tās daļu ir
nepieciešama Eiropas
Komisijas atļauja

Jautājumi?

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Dzelzceļa sistēmas dalībnieku uzraudzība

Dzelzceļa likuma 36.⁶ pants. Pārvadātāju, manevru darbu veicēju un publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāju uzraudzība.

- Inspekcija **uzrauga**, lai pārvadātāji, manevru darbu veicēji un publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāji pastāvīgi pildītu savu **drošības pārvaldības sistēmu**.

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

VDzTI uzraudzība

Inspekcija piemēro principus, kas izklāstīti Regulā (ES) 2018/761, nodrošinot, ka uzraudzības darbībās **jo īpaši** pārbauda, kā pārvadātāji, manevru darbu veicēji un publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītāji piemēro:

- 1) **drošības pārvaldības sistēmu**, lai pārraudzītu tās efektivitāti;
- 2) drošības pārvaldības sistēmas **atsevišķus elementus**, tostarp ekspluatācijas darbības (OPE SITS), tehniskās apkopes un materiālu nodrošinājumu un līgumslēdzēju iesaisti, lai pārraudzītu šo elementu efektivitāti;
- 3) attiecīgās kopīgās drošības metodes (CSM par drošības pārvaldības sistēmām, CSM par risku novērtēšanu un CSM par pārraudzību).

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

VDzTI uzraudzības stratēģija

- Uzraudzības stratēģija 2022.-2026.gadam <https://www.vdzti.gov.lv/lv/dokumenti>

- ***Uzraudzības prioritātes***

1. Dzelzceļa sistēmas dalībnieku drošības pārvaldības sistēmas uzraudzība:

- galvenie dalībnieki (70%)
- citu dzelzceļa sistēmas dalībnieku uzraudzība (20%),
- ECM uzraudzība (10%).

2. Dzelzceļa sistēmas augsta līmeņa risku uzraudzība:

- cietušo kategorija “citi”;
- cietušo kategorija “pārbrauktuviņu lietotāji”

3. Sadarbība ar NSA LT un NSA EE

4. vispārīgo dzelzceļa sistēmas risku uzraudzība:

- drošības pārskatu pārbaude;
- drošības kultūra;
- cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru integrēšana;
- no negadījumiem un starpgadījumiem gūta mācība;
- drošības metodes pārraudzībai pielietošana;
- satiksmes un vilcienu vadības (OPE) SITS pielietošana

Drošības pārvaldības
sistēmas elementi

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Pagaidu drošības pasākumi

- **Ja Inspekcija uzraudzības laikā konstatē nopietnu drošības risku, tā jebkurā laikā var piemērot pagaidu drošības pasākumus, tostarp nekavējoties ierobežot vai apturēt attiecīgās darbības.**
- Inspekcijas lēmumu par pagaidu drošības pasākumiem var pārsūdzēt tiesā. Lēmuma pārsūdzēšana neaptur tā darbību.
- **Ja pagaidu drošības pasākumi tiek piemēroti ilgāk nekā trīs mēnešus, Inspekcija var ierobežot vai atsaukt vienoto drošības sertifikātu.**
- Ja vienoto drošības sertifikātu izdevusi ERA, Inspekcija nekavējoties par to informē ERA un iesniedz pierādījumus, kas pamato lēmumu.

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Nopietns drošības risks

- Kritiskās neatbilstības dzelzceļa infrastruktūrai (tie TEN minētie kritiskie tehniskie lielumi, pārkāpjot kurus infrastruktūras ekspluatācija ir apturama)
- Kritiskās neatbilstības ritekļiem (tie TEN minētie kritiskie tehniskie lielumi, pārkāpjot kurus ritekļa ekspluatācija ir apturama)
- Kritiskās neatbilstības satiksmes organizācijā:
 - apzināti nepatiesas informācijas sniegšana;
 - apzināta tieši piemērojamo Eiropas Savienības tiesību aktu un nacionālo prasību neievērošana;
 - piemēroto pagaidu drošības pasākumu pārkāpšana;
 - tādu drošības pārvaldības sistēmas procesu neievērošana, kas rada tiešus apdraudējumus cilvēku dzīvībai, drošai vilcienu kustībai un videi (piemēram, neadekvātu personu vai personu bez tiesībām to darīt pielaišana ritekļu vai satiksmes vadīšanai, darbs uz sliežu ceļiem, nenodrošinot darba vai vilcienu kustības drošību).

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Jautājumi?

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Dzelzceļa satiksmes negadījumu vienotā uzskaites sistēma (*Common Occurrence Reporting*)

Mērķis

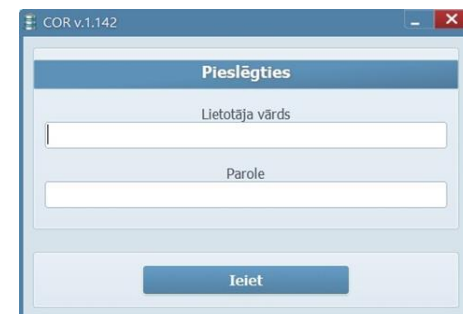
- Harmonizēt dzelzceļa satiksmes negadījumu uzskaiti, klasifikāciju un izmeklēšanu

*Tiesiskais
pamats*

- MK 02.06.2020.noteikumi Nr.334 «Dzelzceļa satiksmes negadījumu klasifikācijas, izmeklēšanas un uzskaites kārtība» (Drošības direktīvas prasības)

Ko paredz

- Informācijas ievadīšana, klasificēšana, dokumentu ielādēšana, parakstīšana, datu izgūšana un aktualizēšana par visiem dzelzceļa satiksmes negadījumiem

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Negadījumu reģistrācija

- Paziņojums par negadījumu (MK noteikumu Nr.334 16.punkts)

Papildina tik līdz ir pieejama
trūkstošā informācija

The screenshot shows a web application window titled 'COR' and 'Negadījuma reģistrācija'. The interface is in Latvian and includes a sidebar with a menu: 'Negadījuma klasifikācija', 'Vilcienu kavējumi', 'Ritošais sastāvs', 'Infrastruktūra', 'Cietušie', 'Bīstamā krava', 'Signalizācija', 'Vides apstākļi', and 'Bildes'. Below the menu are buttons for 'Izmeklēšana' and 'Apziņošana telefoniski'. The main area has tabs for 'Negadījums' (selected), 'Negadījuma klasifikācija', and 'Vilcienu kavējumi'. Under the 'Negadījums' tab, there is a section 'Atrašanās vieta' with a field for '*Negadījuma datums, laiks un vieta:'. Below this is a section 'Vispārīgā informācija' with fields for '*Paziņošanas datums:', '*Paziņošanas laiks:', 'Negadījumā iesaistītie pārvadātāji:', '*Negadījumā iesaistītie infrastruktūras pārvadātāji:', 'Citas iesaistītās puses:', and '*Notikuma apraksts:'. At the bottom are buttons for 'Atcelt', 'Dzēst', and 'Saglabāt'.

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Negadījuma izmeklēšana

- **apkopot** visus tos datus un dokumentus, kuriem ir nozīme dzelzceļa satiksmes **negadījuma cēloņu** noskaidrošanā (MK Nr.334 46.punkts)
- **Lai novērstu** dzelzceļa satiksmes negadījuma cēloņus un rašanās apstākļus, izstrādāt **ieteikumus** dzelzceļa satiksmes drošības uzlabošanai (MK Nr.334 47.punkts)

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Biežāk pieļautās kļūdas izmeklēšanā

- Negadījuma izmeklēšanā nepiedalījās visas iespējamās puses (vai kādas puses piedalīšanās bija tikai formāla)
- Izmeklēšanā nav izvērtēti visi negadījuma apstākļi
- Nav noskaidrots negadījuma cēlonis
- Ieteikumi līdzīga negadījuma nepieļaušanai nenovērš negadījuma cēloņa rašanos nākotnē (tehniskās problēmas nevar atrisināt ar papildu apmācību)
- Ieteikumi ir izstrādāti pavirši, neiedziļinoties cēloņa būtībā

DPS prasa katram dalībniekam izmeklēt katru negadījumu

DPS prasa noskaidrot patiesos cēloņus

DPS prasa izstrādāt efektīvus ieteikumus, kas iedarbotos tieši uz cēloņiem

CSM par DPS I un II pielikuma 7.punkts [«Uzlabojumi»](#)

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Jautājumi?

Valsts dzelzceļa
tehniskā inspekcija

Paldies par uzmanību!

Dainis Lācis

Valsts dzelzceļa tehniskā inspekcijas vecākais eksperts

Jeļena Stepanova

Valsts dzelzceļa tehniskā inspekcijas vecākā eksperte

Andrejs Kozjučenoks

Valsts dzelzceļa tehniskā inspekcijas vecākais inspektors